

Justis- og beredskapsdepartementet

Dato:

15. desember 2017

Deres referanse:

17/7497

## Høringsuttalelse til Justis- og beredskapsdepartementet om NOU 2017: 8 *Særdomstoler på nye områder?*

### 1. Innledning

Vi viser til NOU 2017: 8 og høringsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet. NIM har fått utsatt høringsfrist til 15. desember i.å.

Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter («NIM») har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig.<sup>1</sup> NIM skal blant annet gi råd til Stortinget, regjeringen og andre offentlige organer om gjennomføringen av menneskerettighetene.<sup>2</sup>

Det er vårt overordnede inntrykk at de menneskerettslige redegjørelsene og vurderingene utvalget har foretatt er dekkende og presise.

Menneskerettighetene gir ikke føringer for om saker som nå behandles for fylkesnemnda bør behandles av domstolene, eller om UNE bør erstattes med en forvaltningsdomstol for utlendingssaker. Samtlige alternativer kan innrettes i samsvar med menneskerettighetene. De overordnede spørsmålene om valg av alternativ tilkommer derfor den politiske beslutningssfæren.

I herværende hørings svar har vi enkelte kommentarer til utvalgets redegjørelse for UNE og retten til effektivt rettsmiddel i EMK art. 13. Vi har også noen kommentarer til utvalgets forslag om å styrke den barnefaglige kompetansen hos beslutningstakerne og kvalitetssikring av sakkyndigrapporter.

---

<sup>1</sup> Lov om Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter av 22. mai 2015 («NIM-loven») § 1, 2. ledd.

<sup>2</sup> NIM-loven § 3, 1 ledd, bokstav b; Innst. 216 L (2014-2015) s. 3.

## **2. UNE og retten til effektivt rettsmiddel etter EMK art. 13**

Det har vært problematisert om departementets adgang til å instruere UNE om lovtolkning og skjønnsutøvelse har medført at UNE ikke anses å oppfylle institusjonelle krav til uavhengighet som følger av EMK art. 13 og derfor ikke ivaretar retten til effektivt rettsmiddel. I Prop. 149 L (2016-2017) s. 16-17 fremholder departementet at instruksjonsretten overfor UNE, samt utøvelsen av instruksjonsretten så langt, ikke er til hinder for ivaretagelsen av retten til effektivt rettsmiddel etter art. 13.

Etter vårt syn bør forholdet til art. 13 inngå som et sentralt moment i vurderingen av om det bør opprettes en forvaltningsdomstol for utlendingssaker, og for vurderingen av hvilke tiltak som kan være hensiktsmessige for å styrke saksbehandlingen i UNE.

Fra i dag lyder utlendingsloven § 76 annet ledd slik:

Departementets alminnelige instruksjonsadgang gir ikke adgang til å instruere om avgjørelsen av enkeltsaker. Departementet kan heller ikke instruere Utlendingsnemnda om lovtolkning eller skjønnsutøvelse. Departementet kan instruere om prioritering av saker.<sup>3</sup>

Tilføyelsen i andre punktum, som fratrar departementet gjeldende instruksjonsrett, vil etter vårt syn medføre at det blir mindre tvilsomt om UNE ivaretar retten til effektivt rettsmiddel etter EMK art. 13.

Vi antar at dette vil kunne ha betydning for oppfølgingen av utvalgets forslag. Hvis departementet går inn for å videreføre UNE, slik utvalget foreslår, mener NIM at hensynet til ivaretagelsen av effektivt rettsmiddel etter EMK art. 13 tilsier at utvalgets argument om behovet for politisk styring bør ha begrenset vekt.<sup>4</sup>

For øvrig mener NIM det er positivt at utvalget går inn for å styrke retten til kontradiksjon i UNEs enkeltsaksbehandling.

## **3. Styrking av barnefaglig kompetanse hos beslutningstakerne**

NIM tar ikke stilling til om fylkesnemndene bør avvikles og kompetansen overføres til domstolene, slik utvalget foreslår.

På mer generelt grunnlag fremholder utvalget at det er behov for økt barnefaglig kompetanse hos beslutningstakerne i barnevern- og barnelovssaker. Det vises blant annet til økningen i tilfanget av forskningsbasert kunnskap om barns utvikling og behov og skadevirkninger ved mangelfull omsorg.<sup>5</sup> På bakgrunn av kompetansebehovet for behandlingen av denne type saker, foreslår utvalget særskilt opplæring og lovfesting av kompetansekrav for nemndledere eller dommere.

---

<sup>3</sup> Innst. 54 L (2017-2018); <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=67734>

<sup>4</sup> Kudla mot Polen (30210/96) og Khan mot Storbritannia (35394/97).

<sup>5</sup> Utredningen s. 169.

For utvalgets forslag om styrking av barnefaglig kompetanse hos beslutningstakerne viser vi til Barnekomiteens General Comment nr. 14 fra 2013 avsnitt 94 og 95.

Økt kompetanse vil etter NIMs syn legge bedre til rette for at beslutningsprosessen ivaretar at

«the formal assessment process should be carried out (...) by professionals trained in, inter alia, child psychology, child development and other relevant human and social development fields, who have experience working with children and who will consider the information received in an objective manner.»<sup>6</sup>

NIM tar ikke stilling til om det bør lovfestes kompetansekrav for beslutningstakerne, men støtter forslaget om et særskilt opplæringsopplegg.

NIM støtter forslaget om at sakkyndigrapporter i foreldretvister må gjennomgå kvalitetskontroll i Barnesakkyndig kommisjon. Sakkyndigvurderinger kan ha stor betydning for avgjørelsen av foreldretvister. En kvalitetskontroll vil kunne innebære en ytterligere styrking av de prosessuelle garantiene for vurderingen av barnets beste.<sup>7</sup>

Vennlig hilsen

**Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter**

Petter F. Wille

Direktør

Kristian Reinert Haugland Nilsen

Seniorrådgiver

---

<sup>6</sup> Barnekomiteen General Comment nr. 14, avsnitt 94-95.

<sup>7</sup> Barnekomiteen General Comment nr. 14, avsnitt 87.